

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพกลุ่มวิชาเลือกเสรี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับการสังเกตโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ในการไปเก็บข้อมูลนำมาวิเคราะห์ และอภิปรายผล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ผลการวิจัย

- 1) สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) สภาพทั่วไปของโรงเรียน
- 3) สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ
- 4) ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ
- 5) ผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

4.2 การอภิปรายผลการวิจัย

4.1 ผลการวิจัย

4.1.1 สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สภาพภาพของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาอาชีพ และครูแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏตามตาราง ที่แสดงไว้ในตารางที่ 11 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน

สถานภาพ	ผู้บริหารโรงเรียน (n=60)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	57	95
หญิง	3	5
รวม	60	100
2. อายุ		
อายุ 31 - 40 ปี	11	18.33
อายุ 41 - 50 ปี	32	53.33
อายุ 51 ปีขึ้นไป	17	28.33
รวม	60	100
3. อายุราชการ		
1 - 5 ปี	1	1.67
6 - 11 ปี	1	1.67
12 - 20 ปี	15	25.00
มากกว่า 20 ปี	43	71.66
รวม	60	100

ตารางที่ 11 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

สถานภาพ	ผู้บริหารโรงเรียน (n=60)	
	จำนวน	ร้อยละ
4. ตำแหน่งในปัจจุบัน		
อาจารย์ใหญ่	50	83.33
ผู้อำนวยการโรงเรียน	10	16.67
รวม	60	100

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางที่ 11 จะเห็นได้ว่า
 ผู้บริหารส่วนใหญ่ เป็นชายดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ มีอายุระหว่าง 41- 50 ปี
 และมีอายุราชการมากกว่า 20 ปี

ตารางที่ 12 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นครูผู้สอนวิชาอาชีพ
และครูแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษา

ครูผู้สอน + ครูแนะแนว		
สถานภาพ	(n=180)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	113	62.78
หญิง	67	37.22
รวม	180	100
2. อายุ		
ต่ำกว่า 31 ปี	19	10.55
31 - 40 ปี	127	70.56
41 - 50 ปี	30	16.67
51 ปีขึ้นไป	4	2.22
รวม	180	100
3. อายุราชการ		
ต่ำกว่า 6 ปี	29	16.11
6 - 10 ปี	21	11.67
11 - 15 ปี	80	44.44
16 - 20 ปี	30	16.67
21 - 25 ปี	15	8.33
26 ปีขึ้นไป	5	2.78
รวม	180	100

ตารางที่ 12 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่เป็นครูผู้สอนวิชาอาชีพ และครูแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษา (ต่อ)

สถานภาพ	ครูผู้สอน + ครูแนะแนว		ร้อยละ
	(n=180)		
4. ตำแหน่งในปัจจุบัน			
อาจารย์ 1	43		23.89
อาจารย์ 2	126		70.00
ผช. อจญ.	9		5.00
ผช. ผอ.	2		1.11
รวม	180		100

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางที่ 12 จะเห็นได้ว่า ครูผู้สอนวิชาอาชีพและครูแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี ตำแหน่งปัจจุบันเป็นอาจารย์ 2 และมีอายุราชการ 11-15 ปี

4.1.2 สภาพทั่วไปของโรงเรียน

สภาพทั่วไปของโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ที่จะเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

ตารางที่ 13 สภาพทั่วไปของโรงเรียน

สภาพทั่วไปของโรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. ที่ตั้งของโรงเรียน		
เป็นโรงเรียนอยู่ในชุมชน	51	85
อยู่นอกชุมชน	9	15
รวม	60	100
2. ระยะห่างจากโรงเรียนถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใกล้ที่สุด		
1-10 กิโลเมตร	39	65.00
11-15 กิโลเมตร	13	21.67
16-20 กิโลเมตร	6	10.00
21 กิโลเมตรขึ้นไป	2	3.33
รวม	60	100
3. พื้นที่ของโรงเรียน		
1-10 ไร่	10	16.67
11-20 ไร่	26	43.33
21-50 ไร่	18	30.00
51-100 ไร่	5	8.33
100 ไร่ขึ้นไป	1	1.67
รวม	60	100

เมื่อพิจารณาข้อมูล จากตารางที่ 13 พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนถึงร้อยละ 85 มีระยะห่างจากโรงเรียน ถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใกล้ที่สุดส่วนมากอยู่ระหว่าง 1-10 กิโลเมตร พื้นที่ของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 11-20 ไร่ รองลงมาจะมีเนื้อที่ประมาณ 21-50 ไร่ และมี 1 โรงเรียนที่มีเนื้อที่มากกว่า 100 ไร่

ตารางที่ 14 ความพร้อมของห้องเรียนก่อนเปิดดำเนินการ

ความพร้อมของห้องเรียน	จำนวน(โรงเรียน)	ร้อยละ
1. ไม่มีห้องเรียนเหลือเลย	41	68.33
2. มีเหลือ 1-3 ห้อง	15	25.00
3. มีเหลือ 4 ห้อง	2	3.33
4. มีเหลือเกิน 4 ห้อง	1	1.67
5. มีเหลือ 10 ห้อง	1	1.67
รวม	60	100

เมื่อพิจารณาข้อมูล จากตารางที่ 14 พบว่า เมื่อเริ่มต้นดำเนินการตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีห้องเรียนว่างหรือไม่มีห้องเรียนเหลือเลย ถึงร้อยละ 68.33 แต่มีโรงเรียนที่มีห้องเรียนเหลือ 1-3 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 25 และมี 1 โรงเรียน ที่มีห้องเรียนเหลือ 4 ห้องและมีอีก 1 โรงเรียนที่มีห้องเรียนเหลือถึง 10 ห้อง

ตารางที่ 15 การรับนักเรียนเข้าเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

การรับนักเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. การรับนักเรียน		
ตามที่ สปช. กำหนด	55	91.67
รับสมัครแล้วสอบคัดเลือก	-	-
ทำการประชาสัมพันธ์	5	8.33
รวม	60	100
2. ปัญหาการรับนักเรียน		
ไม่มี	42	70
มี	18	30
รวม	60	100

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 15 พบว่า การรับนักเรียนเข้าเรียนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าไม่มีปัญหาในการดำเนินการ เพราะโรงเรียนดำเนินการตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด

ตารางที่ 16 เหตุผลที่นักเรียนเลือกเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส ตามข้อมูล
ของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษา

เหตุผลของการเข้าเรียนของนักเรียน	จำนวน (n=60)	ร้อยละ
เหตุผลของการเข้าเรียนของนักเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน	52	87.67
2. โรงเรียนใกล้บ้านการเดินทางสะดวก	52	87.67
3. ผู้ปกครองให้เรียน	37	61.67
4. ครูแนะนำให้เรียน	32	53.33
5. เพื่อนส่วนใหญ่เรียนที่นี่	23	38.33
6. ศรัทธาต่อโรงเรียน	23	38.33
7. สอบเข้าเรียนต่อที่อื่นไม่ได้	9	15.00
8. ทางโรงเรียนขอร้องให้มาเรียน	8	13.33

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 16 แล้วจะเห็นได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเลือกเข้าเรียนต่อโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน เพราะ
ว่าไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน และโรงเรียนใกล้บ้านการเดินทางสะดวก เป็นอันดับ
สูงสุด เหตุผลสุดท้ายคือ นักเรียนสอบเข้าเรียนต่อที่อื่นไม่ได้ และทางโรงเรียน
ขอร้องให้มาเรียน

ตารางที่ 17 ความสามารถที่จะศึกษาต่อของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส
ตามความคิดเห็นของครูแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษา

ความสามารถในการศึกษาต่อของนักเรียน	(จำนวน) (n=60)	ร้อยละ
1. จบปริญญาตรี	33	55.00
2. จบ ม.6	19	31.67
3. จบ ปวส.	15	25.00
4. จบ ม.3	14	23.33
5. จบ ปวช.	13	21.67
6. ทุกระดับ (ขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัว ความสามารถและโอกาส)	6	10.00

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 17 แล้วพบว่า ตามความคิดเห็นของครูแนะแนวเห็นว่า นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานสามารถเรียนต่อ ได้ถึงระดับปริญญาตรี เป็นอันดับสูงสุดถึงร้อยละ 55 รองลงมาคือ เห็นว่านักเรียนสามารถเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง [ปวส.] ร้อยละ 31.67 และร้อยละ 25 ตามลำดับกลุ่มสุดท้ายคือครูแนะแนวร้อยละ 10 มีความเห็นว่า นักเรียนสามารถเรียนได้ในทุกระดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัว ความสามารถและโอกาสที่จะเรียนต่อของนักเรียน

ตารางที่ 18 อัตรากำลังครู ปีการศึกษา 2538 ยึดตามเกณฑ์ที่ ก.ค. กำหนด

อัตรากำลัง	จำนวน(โรงเรียน)	
	(n=60)	ร้อยละ
พอดีเกณฑ์	18	30
ต่ำกว่าเกณฑ์	39	65
เกินเกณฑ์	3	5
รวม	60	100

เมื่อพิจารณาข้อมูล ตารางที่ 18 แล้วพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 65 มีอัตรากำลังครู ต่ำกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู [ก.ค.] กำหนด

ตารางที่ 19 ครู-อาจารย์ ที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2538
จำแนกตามสาขาวิชาเอก

อันดับที่	สาขาวิชาเอก	จำนวน (n=60)	ร้อยละ
1.	ภาษาไทย	71	18.73
2.	วิทยาศาสตร์	65	17.15
3.	สังคมศึกษา	57	15.00
4.	ภาษาอังกฤษ	49	12.93
5.	คณิตศาสตร์	47	12.40
6.	พลศึกษา	44	11.61
7.	บริหารการศึกษา	10	2.64
8.	ส่งเสริมการเกษตร	8	2.11
9.	ประถมศึกษา	5	1.32
10.	คหกรรมศาสตร์	5	1.32
11.	อุตสาหกรรมศิลป์	4	1.06
12.	ศิลปศึกษา	3	0.79
13.	ปวช.	3	0.79
14.	ประวัติศาสตร์	2	0.53
15.	เทคโนโลยีทางการศึกษา	2	0.53
16.	แนะแนวทางการศึกษา	2	0.53
17.	คอมพิวเตอร์	1	0.26
18.	วิจัยทางการศึกษา	1	0.26
รวม		379	100

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 19 แล้วพบว่า ครู-อาจารย์ที่สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สาขาวิชาเอกภาษาไทยมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาและภาษาอังกฤษ ตามลำดับ ส่วนสาขาวิชาที่น้อยที่สุดได้แก่ คอมพิวเตอร์ และวิจัยทางการศึกษา

4.1.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ กลุ่มวิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) การวางแผนการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

ตารางที่ 20 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

สภาพการจัดการเรียนการสอน	จำนวน(โรงเรียน)	
	(n=60)	ร้อยละ
1. แผนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน		
เน้นวิชาสามัญและวิชาอาชีพเท่า ๆ กัน	50	83.33
เน้นวิชาสามัญมากกว่าวิชาอาชีพ	7	11.67
เน้นวิชาอาชีพมากกว่าวิชาสามัญ	3	5.00
รวม	60	100
2. การเปิดสอนรายวิชาอาชีพของโรงเรียน		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เปิดสอนตามความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น	50	31.25
เปิดสอนตามความพร้อมของครูผู้สอน	47	29.38
เปิดสอนตามความพร้อมของอุปกรณ์ประกอบการสอน	36	22.50
เปิดสอนตามความต้องการของนักเรียน	27	16.87
รวม	160	100
3. บุคลากรที่สอนวิชาอาชีพของโรงเรียน		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เป็นข้าราชการครูที่สอนในโรงเรียน	53	46.49
เป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพในหมู่บ้านหรือชุมชน	52	45.62
เป็นข้าราชการที่เชิญมาจากหน่วยงานอื่น	6	5.26
เป็นข้าราชการครูจากโรงเรียนอื่น	3	2.63
รวม	114	100

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 20 แล้วพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดแผนการเรียนการสอนเน้นวิชาสามัญและวิชาอาชีพเท่า ๆ กัน การเลือกเปิดสอนรายวิชาอาชีพ โรงเรียนเลือกเปิดสอนตามความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและความพร้อมของครูผู้สอน ส่วนบุคลากรที่สอนวิชาอาชีพของโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครูที่สอนในโรงเรียนนั้น ๆ และบุคคลที่ประกอบอาชีพในหมู่บ้านหรือชุมชนตามลำดับ

2) การเลือกเปิดสอนรายวิชาอาชีพ

การเลือกเปิดสอนรายวิชาอาชีพ กลุ่มวิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ตามโครงสร้างของหลักสูตร กลุ่มวิชาเลือกเสรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสามารถเลือกเปิดสอนได้ 10 คาบ/สัปดาห์ และ 13 คาบ/สัปดาห์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ข้อแนะนำของหลักสูตรระบุว่า โรงเรียนควรเลือกเปิดสอน วิชาภาษาอังกฤษ 4 คาบ และหลักสูตรยังกำหนดให้โรงเรียน จัดให้นักเรียนได้เรียนวิชาพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรายวิชาใน กลุ่มวิชาเลือกเสรีอีกภาคเรียนละ 1 รายวิชา ๆ ละ 2 คาบ/สัปดาห์ ตลอดหลักสูตร

ดังนั้น โรงเรียนจะเหลือเวลาเรียนอีก 4 คาบ สำหรับเลือกเปิดสอนรายวิชาอาชีพหรือวิชาเลือกเสรีอื่น ๆ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 7 คาบ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

กลุ่มวิชาเลือกเสรี จำนวน 10 คาบ

	<u>ม.1</u>	<u>ม.2</u>	<u>ม.3</u>
วิชาภาษาอังกฤษ	4 คาบ	4 คาบ	4 คาบ
วิชาพระพุทธศาสนา	2 คาบ	2 คาบ	2 คาบ
วิชาอาชีพหรือวิชาเลือกเสรีอื่น ๆ	4 คาบ	4 คาบ	7 คาบ

รวม 10 คาบ 10 คาบ 13 คาบ

ซึ่งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เลือกเปิดสอนรายวิชาอาชีพตามข้อมูล ปรากฏในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 รายวิชาอาชีพที่เปิดสอน ปีการศึกษา 2538

รายวิชาที่เปิดสอน		จำนวน
		(n=60)
1. ช 024	ช่างเย็บผ้าสตรี	31
2. ช 0261	ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร	16
3. ช 0121	การเลี้ยงไก่พื้นเมือง	13
4. ช 0170	งานช่างเชื่อม	10
5. ช 011	การปลูกพืชผักสวนครัว	9
6. ช 0276	งานช่างปูน	9
7. ช 023	ช่างเย็บผ้าชายเบื้องต้น	8
8. ช 0161	ช่างประดิษฐ์ของชำร่วย	8
9. ช 0211	ช่างตัดผมชาย	8
10. ช 0119	การเพาะเห็ดด้วยวัสดุผสม	7
11. ช 0160	ช่างดอกไม้ประดิษฐ์	7
12. ช 0115	การผลิตกล้วยไม้	7
13. ช 014	การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	7
14. ช 012	การปลูกพืชทั่วไป	6
15. ช 0126	การเลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อ	6
16. ช 028	ช่างซ่อมจักรยาน	4
17. ช 0252	ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์	4
18. ช 0155	ช่างขนมไทย	4
19. ช 0136	การเลี้ยงปลาน้ำจืด	4

ตารางที่ 21 รายวิชาอาชีพที่เปิดสอน ปีการศึกษา 2538 (ต่อ)

รายวิชาที่เปิดสอน		จำนวน
		(n=60)
20. ช 01 <u>16</u>	การผลิตพันธุ์ไม้	4
21. ช 01 <u>69</u>	ช่างปักด้วยมือ	4
22. ช 02 <u>62</u>	ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน	4
23. ช 02 <u>5</u>	ช่างเสื้อผ้าชายเบื้องต้น	4
24. ช 02 <u>86</u>	ช่างเขียนตัวอักษร	3
25. ช 01 <u>25</u>	การเลี้ยงเป็ด	3
26. ช 01 <u>28</u>	การเลี้ยงสุกรขุน	3
27. ช 01 <u>58</u>	ช่างถนอมอาหาร	3
28. ช 01 <u>16</u>	ช่างทอผ้าด้วยกี่	3
29. ช 01 <u>113</u>	ช่างผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น	2
30. ช 02 <u>59</u>	ช่างสีโลหะ	2
31. ช 02 <u>25</u>	ช่างพิมพ์ดีดภาษาไทย	2
32. ช 02 <u>14</u>	ช่างเสริมสวย	2
33. ช 02 <u>66</u>	ช่างซ่อมวิทยุ	2
34. ช 01 <u>52</u>	ช่างอาหารไทย	2
35. ช 01 <u>9</u>	ช่างหล่อผลิตภัณฑ์	1
36. ช 03 <u>2</u>	ช่างทำหมอนประดับ	1
37. ช 02 <u>79</u>	ช่างไม้เครื่องเรือน	1

ตารางที่ 21 รายวิชาอาชีพที่เปิดสอน ปีการศึกษา 2538 (ต่อ)

รายวิชาที่เปิดสอน		จำนวน
		(n=60)
38. ช 022	โภชนาการ	1
39. ช 021	งานเกษตรบริการ	1
40. ช 0199	ช่างผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	1
41. ช 0192	ช่างทำอิฐ	1
42. ช 0148	การปลูกหม่อนและเลี้ยงไหม	1
43. ช 0138	การเพาะเลี้ยงลูกปลา	1
44. ช 0134	การเลี้ยงโคเนื้อ	1
45. ช 0117	การผลิตเชื้อเห็ด	1

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 21 แล้วพบว่า โรงเรียนโครงการ
ขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดสอนรายวิชาอาชีพ วิชาช่างเย็บผ้าสตรี
เป็นอันดับสูงสุด รองลงมาได้แก่รายวิชา ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร
การเลี้ยงไก่พื้นเมือง และงานช่างเชื่อม ตามลำดับ

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่จะเลือกเปิดการเรียนการสอนรายวิชาอาชีพประมาณ 2-6 รายวิชา เมื่อโรงเรียนเลือกเปิดสอนในรายวิชาอาชีพแล้ว กิจกรรมต่อไปคือการให้นักเรียนเลือกเรียนในรายวิชาที่นักเรียนสนใจ หรือโรงเรียนกำหนดให้นักเรียนได้เรียนตามความเหมาะสม ดังปรากฏในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 การเลือกเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนของนักเรียน

การดำเนินการ	จำนวน (n=60)	ร้อยละ
โรงเรียนเป็นผู้กำหนดให้เรียน	50	83.33
นักเรียนเลือกเรียนเองตามความสนใจ	10	16.67
รวม	60	100

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตารางที่ 22 แล้วพบว่า การเลือกเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียน นั้น โรงเรียนเป็นผู้กำหนดให้เรียนมากกว่า นักเรียนเลือกเรียนเองตามความสนใจ

3) สื่อ/วัสดุ/ครุภัณฑ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาอาชีพ
ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา มีความพร้อมในด้านสื่อ/วัสดุ/ครุภัณฑ์เพียงพอ ดังปรากฏ
ตามข้อมูลในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 จำนวนและคุณภาพของสื่อ/วัสดุ/ครุภัณฑ์ ที่ใช้ในการจัดการเรียน
การสอนวิชาอาชีพ

สื่อ/วัสดุ/ครุภัณฑ์	จำนวน (n=60)	ร้อยละ
1. จำนวนสื่อ/วัสดุ/ครุภัณฑ์		
ไม่เพียงพอ	57	95
เพียงพอ	3	5
รวม	60	100
2. คุณภาพของสื่อ/วัสดุ/ครุภัณฑ์		
มีคุณภาพพอสมควร	44	73.33
ไม่มีคุณภาพ	15	25.00
มีคุณภาพอย่างยิ่ง	1	1.67
รวม	60	100
3. การได้มาของสื่อ/วัสดุ/ครุภัณฑ์ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
รร. จัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ	50	43.86
สปจ. จัดซื้อแล้วส่งมาให้	32	28.07
สปช. จัดซื้อแล้วส่งมาให้	14	12.28
สปอ. จัดซื้อแล้วส่งมาให้	11	9.65
ขอยืมจากหน่วยงานอื่น	7	6.14

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 23 แล้ว จะเห็นได้ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 95 มีจำนวนสื่อวัสดุ/ครุภัณฑ์ ไม่เพียงพอ ซึ่งสื่อ/วัสดุ/ครุภัณฑ์ ได้มาโดยการจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณของโรงเรียนเอง เป็นอันดับแรก และรองลงมาคือ สปจ. จัดซื้อแล้วส่งไปให้ ส่วนในด้านคุณภาพของสื่อ นั้น พบว่า สื่อมีคุณภาพพอสมควรร้อยละ 73.33 สื่อไม่มีคุณภาพ ร้อยละ 25 และร้อยละ 1.67 ที่เห็นว่าสื่อมีคุณภาพอย่างยิ่ง

4) งบประมาณสนับสนุนโครงการ

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนที่เปิดดำเนินการโดยไม่เรียกเก็บเงินบำรุงการศึกษาจากนักเรียน แต่จะได้รับงบประมาณสนับสนุนโครงการ ดังนั้นข้อมูลตามตารางที่ 24 จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงงบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนโครงการ และการใช้จ่ายงบประมาณดังต่อไปนี้

ตารางที่ 24 งบประมาณเพื่อการสนับสนุนโครงการ

งบประมาณสนับสนุนโครงการ	จำนวน	ร้อยละ
(n=60)		
1. การได้มาของงบประมาณ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ในรูปของเงินอุดหนุน	52	35.87
ในรูปของวัสดุ/ครุภัณฑ์	48	33.10
ในรูปของวัสดุรายหัว	45	31.03
รวม	145	100
2. ปัญหาในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ		
ไม่มี	43	71.67
มี	17	28.33
รวม	60	100

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตารางที่ 24 แล้วจะเห็นได้ว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้งบประมาณมาเพื่อสนับสนุนโครงการในรูปของ เงินอุดหนุน, วัสดุ/ครุภัณฑ์ และในรูปของวัสดุรายหัว ร้อยละ 35.87, 33.10 และ 31.03 ตามลำดับ สำหรับปัญหาในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ พบว่าไม่มี

สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านบุคลากรและกิจกรรมการเรียนการสอน ดังจะได้นำเสนอในตารางที่ 25 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 25 สภาพปัจจุบันของครูผู้สอนวิชาอาชีพ

ครูผู้สอนวิชาอาชีพ	จำนวน	
	(n=120)	ร้อยละ
1. การมีส่วนร่วมในการเปิดสอนรายวิชาอาชีพ		
มีส่วนร่วม	93	77.50
ไม่มีส่วนร่วม	27	22.507
รวม	120	100
2. ความรับผิดชอบในการสอน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สอนมากกว่า 1 วิชา	130	72.22
สอนทั้งประถมและมัธยม	42	23.33
สอนวิชาเดียว	8	4.45
รวม	180	100

ตารางที่ 25 สภาพปัจจุบันของครูผู้สอนวิชาอาชีพ (ต่อ)

ครูผู้สอนวิชาอาชีพ	จำนวน (n=120)	ร้อยละ
3. ได้สอนวิชาอาชีพเพราะ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีคนอื่นที่เหมาะสมกว่า	95	59.38
มีความสามารถพิเศษ	53	33.12
เรียนจบมาโดยตรง	12	7.50
รวม	160	100
4. ได้รับการอบรมในการดำเนินกิจกรรม		
ได้รับการอบรม	68	56.67
ไม่ได้รับการอบรม	52	43.33
รวม	120	100

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 25 แล้วพบว่า

1. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนวิชางานอาชีพ มีส่วนร่วมในการเลือกเปิดสอนรายวิชาอาชีพ ถึงร้อยละ 77.50
2. ครูผู้สอนวิชาอาชีพ รับผิดชอบสอนมากกว่า 1 วิชา ร้อยละ 72.22 และร้อยละ 23.33 ต้องสอนทั้งระดับประถมและมัธยม จะมีส่วนน้อยที่ได้สอนเพียงวิชาเดียว คิดเป็นร้อยละ 4.45
3. เหตุที่ได้สอนวิชาอาชีพเพราะ ไม่มีคนอื่นที่เหมาะสมกว่า, มีความสามารถพิเศษ และเรียนจบมาโดยตรง ร้อยละ 59.38, 33.12 และ 7.50 ตามลำดับ
4. ครูผู้สอนได้รับการอบรมในการดำเนินกิจกรรม ร้อยละ 56.67 และยังไม่ได้รับการอบรมอีก ร้อยละ 43.33

ตารางที่ 26 สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

สภาพการจัดการเรียนการสอน	จำนวน (n=120)	ร้อยละ
1. การฝึกปฏิบัติงานนอกห้องเรียน		
มีการฝึกปฏิบัติงานนอกห้องเรียน	80	66.67
ไม่มีการฝึกปฏิบัติงานนอกห้องเรียน	40	33.33
รวม	120	100
2. สื่อ/อุปกรณ์ ในรายวิชาที่สอน		
มีไม่เพียงพอ	86	71.67
มีเพียงพอ	16	13.33
ขาดแคลนมาก	18	15.00
รวม	120	100
3. การจัดทำแผนการสอนก่อนทำการสอน		
จัดทำเป็นบางครั้ง	71	59.17
จัดทำสม่ำเสมอ	40	33.33
ไม่เคยจัดทำ	9	7.50
รวม	120	100
4. การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล		
สร้างและมีการนำไปวัดผล	72	60.00
ไม่ได้สร้างแต่มีการวัดผลตามเครื่องมือ- ที่เหมาะสม	43	35.83
สร้างแต่ไม่มีการนำไปวัดผล	5	4.17
รวม	120	100

ตารางที่ 26 สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ (ต่อ)

สภาพการจัดการเรียนการสอน	จำนวน (n=120)	ร้อยละ
5. มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน		
มี	106	88.33
ไม่มี	14	11.67
รวม	120	100
6. การนำผลงานของนักเรียนออกแสดง		
มีการนำออกแสดงเป็นบางครั้ง	71	59.17
ไม่ได้นำออกแสดง	38	31.66
มีการนำผลงานของนักเรียนออกแสดงเสมอ	11	9.17
รวม	120	100

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 26 แล้วพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการฝึกปฏิบัตินอกห้องเรียน ถึงร้อยละ 66.67 สื่อ/อุปกรณ์ในรายวิชาที่สอนนั้น ไม่เพียงพอ และร้อยละ 15 ที่บอกว่า ขาดแคลนมาก ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนได้มีการจัดทำแผนการสอนก่อนทำการสอนเป็นบางครั้ง มีการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล และมีการนำไปวัดผลถึงร้อยละ 60 แล้วมีการนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน ด้านผลงานของนักเรียนพบว่า ครูผู้สอนได้นำผลงานของนักเรียนออกแสดงบ้างเป็นบางครั้ง

ตารางที่ 27 ความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน
ในรายวิชาอาชีพที่สอน

ความคิดเห็น	จำนวน (n=120)	ร้อยละ
1. สามารถส่งเสริมให้นักเรียนฝึกจนเกิดทักษะ และยึดเป็นอาชีพ		
ได้	98	81.67
ไม่ได้	22	18.33
รวม	120	100
2. นักเรียนนำความรู้และประสบการณ์ ช่วยตนเอง ครอบครัว/ชุมชน		
ช่วยได้มาก	63	52.50
ช่วยได้เล็กน้อย	55	45.83
ช่วยไม่ได้เลย	2	1.67
รวม	120	100
3. หลักสูตร ควรเน้นหนักเรื่องใด		
ให้ความสำคัญทั้งวิชาอาชีพ และวิชาสามัญเท่า ๆ กัน	84	70.00
เน้นวิชาอาชีพมากกว่าวิชาสามัญ	25	20.83
เน้นวิชาสามัญมากกว่าวิชาอาชีพ	11	9.17
รวม	120	100

ตารางที่ 27 ความคิดเห็นของครูผู้สอน ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน
ในรายวิชาอาชีพที่สอน (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน (n=120)	ร้อยละ
4. ความพึงพอใจในผลของการเรียน การสอนที่เกิดกับนักเรียน		
พอใจในระดับหนึ่ง	69	57.50
ยังต้องปรับปรุงแก้ไข	37	30.83
พึงพอใจมาก	14	11.67
รวม	120	100

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 27 แล้วพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพ สามารถส่งเสริมให้นักเรียนฝึกจนเกิดทักษะและยึดเป็นอาชีพได้ นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ช่วยตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้เป็นอย่างดี สำหรับหลักสูตร ครูผู้สอนมีความเห็นว่า ควรให้ความสำคัญทั้งวิชาอาชีพ และวิชาสามัญเท่า ๆ กัน ส่วนความพึงพอใจใน ผลของการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่เกิดกับนักเรียนนั้น ความพึงพอใจของครูผู้สอน อยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้น

ตารางที่ 28 ความคาดหวังของครูผู้สอนเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียน
(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ความคาดหวัง	จำนวน	ร้อยละ
	(n=120)	
1. มีความรับผิดชอบ	103	85.83
2. มีความขยันอดทน	85	70.83
3. มีฝีมือดี	62	51.67
4. มีความซื่อสัตย์	58	48.33

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 28 แล้วพบว่า ครูผู้สอนวิชาอาชีพ มีความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียน จากการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ต้องการให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ เป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือต้องการให้มีความขยันอดทน และต้องการให้มีความซื่อสัตย์ เป็นอันดับสุดท้าย

นักเรียนที่เรียนจบ ป. 6 แล้วเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว นักเรียนจะมาจากครอบครัวที่ยากจน จึงต้องการที่จะให้ทางโรงเรียนหรือหน่วยงานทางราชการช่วยเหลือ ความต้องการของนักเรียน ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ ดังปรากฏตามตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ความต้องการได้รับความช่วยเหลือของนักเรียน จากข้อมูลของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ความต้องการได้รับความช่วยเหลือของนักเรียน	จำนวน (n=60)	ร้อยละ
1. ทุนการศึกษา	52	86.67
2. หางานให้ทำหลังจบ ม. 3	23	38.33
3. แนะนำอาชีพ	20	33.33

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 29 แล้วจะเห็นได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการได้รับความช่วยเหลือในด้านทุนการศึกษา เป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือต้องการให้หางานให้ทำหลังเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และต้องการให้แนะนำอาชีพเป็นลำดับสุดท้าย

ตารางที่ 30 ข้อมูลการติดตามนักเรียนหลังเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว
จากข้อมูลของครูแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษา (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ข้อมูลจากการแนะแนว	จำนวน	
	(n=60)	ร้อยละ
1. ความสนใจนักเรียนอยากประกอบอาชีพในอนาคต		
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	42	70.00
ทำธุรกิจส่วนตัว	16	26.67
รับจ้าง	14	23.33
ทำงานเกษตรกรรม	9	15.00
ค้าขาย	7	11.67
ทำงานบริษัทเอกชน	3	5.00
2. เมื่อเรียนจบ ม.3 แล้วนักเรียนส่วนมาก		
ศึกษาต่อ ม. 4-6	44	73.33
ศึกษาต่อระดับ ปวช.	28	46.67
ไปทำงานรับจ้าง	24	40.00
ทำการเกษตรกรรม	9	15.00
ประกอบอาชีพส่วนตัว	6	10.00
ประกอบอาชีพค้าขาย	2	3.33

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 30 แล้ว จะเห็นได้ว่า ความสนใจของนักเรียนที่ต้องการประกอบอาชีพในอนาคต คือรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือต้องการทำธุรกิจส่วนตัวและรับจ้างตามลำดับ และเมื่อนักเรียนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ส่วนมากเลือกศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย [ม.4-6] เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ นักเรียนเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ [ปวช.] และไปทำงานรับจ้าง ตามลำดับ

ตารางที่ 31 ความเอาใจใส่และติดตามผลการเรียน ของผู้ปกครองนักเรียน
ตามความคิดเห็นของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษา

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
	(n=60)	
1. สนใจบางครั้งและให้คำแนะนำ	31	51.67
2. สนใจบางครั้งแต่ไม่คำแนะนำ	17	28.33
3. สนใจมากและให้คำแนะนำเสมอ	10	16.67
4. ไม่สนใจเลย	2	3.33
รวม	60	100

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 31 จะเห็นได้ว่า ความเอาใจใส่และติดตามผลการเรียนของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ชั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่สนใจและให้คำแนะนำเป็นบางครั้ง ถึงร้อยละ 51.67 แต่ยังมีผู้ปกครองอีกร้อยละ 3.33 ที่ไม่ให้ความสนใจติดตามผลการเรียนของนักเรียนในความปกครองเลย

4.1.4 ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาโดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ กลุ่มวิชาเลือกเสรี ในเบื้องต้นโรงเรียนจะต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในด้านงานวิชาอาชีพ มีอาคารสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติของนักเรียน และมีวัสดุ/ครุภัณฑ์ ที่จะใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อมูล ในตารางที่ 32 จะนำเสนอปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 32 ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

รายการปัญหา	จำนวน	
	(n=120)	ร้อยละ
1. ขาดเอกสารหลักสูตรและตำราเรียน	101	84.17
2. ขาดอาคารสถานที่ในการทำกิจกรรม	98	81.67
3. บุคลากรไม่เพียงพอในรายวิชาที่เปิดสอน	96	80.00
4. ขาดสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์/ครุภัณฑ์ ที่จำเป็น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	95	79.17
5. ขาดเงินทุนในการดำเนินกิจกรรมและ มีความยุ่งยากในการหาทุน	89	74.17
6. บุคลากรขาดทักษะ ความสามารถพิเศษ ในการสอนวิชาอาชีพ	72	60.00
7. ครูผู้สอนมีภาระงานสอนมาก ทั้งระดับ ประถมและมัธยม	67	55.83

ตารางที่ 32 ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ (ต่อ)
(เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

รายการปัญหา	จำนวน	
	(n=120)	ร้อยละ
8. ไม่มีสถานประกอบการภายนอกโรงเรียน	58	48.33
9. ขาดความช่วยเหลือและสนับสนุนด้าน ต่าง ๆ จากผู้ปกครองและชุมชน	49	40.83
10. นักเรียนขาดความสนใจและกระตือรือร้น ในการเรียนวิชาอาชีพ	32	26.67
11. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากสถาน ประกอบการภายนอกโรงเรียน	31	25.83
12. โรงเรียนเปิดสอนวิชาอาชีพไม่ตรง กับความถนัดและความต้องการของนักเรียน	27	22.50

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากตารางที่ 32 ในด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของครูผู้สอน แล้ว พบว่า ครูผู้สอนขาดเอกสารหลักสูตรและตำราเรียนเกี่ยวกับวิชาอาชีพ ขาดอาคารสถานที่ในการทำกิจกรรม ขาดบุคลากรและขาดสื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์ ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ อยู่ในกลุ่มปัญหาสูงสุด และเรียงลงมาตามลำดับ ส่วนปัญหาที่อยู่ในกลุ่มต่ำได้แก่ ปัญหานักเรียนขาดความสนใจ และกระตือรือร้นในการเรียนวิชาอาชีพ ปัญหาไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการภายนอกโรงเรียน และปัญหาการเปิดสอนรายวิชาอาชีพ ไม่ตรงกับความถนัดและความต้องการของนักเรียน เป็นอันดับสุดท้าย

4.1.5 ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่มีต่อนักเรียน

ผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ที่เกิดกับนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษา ดังในตารางที่ 33 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 33 แสดงผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่มีต่อนักเรียนตามข้อมูลของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษา

ผลที่เกิดกับนักเรียน	ระดับที่เกิด		แปลความ
	$\bar{x}$	S.D.	
1. โรงเรียนจัดบริการแนะแนวด้านการศึกษาและอาชีพแก่นักเรียน	2.83	0.66	มาก
2. นักเรียนได้นำความรู้และประสบการณ์ช่วยตนเอง ครอบครัวและชุมชน	2.72	0.58	มาก
3. นักเรียนสามารถมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพอิสระ	2.58	0.61	มาก
4. นักเรียนรู้จักพึ่งตนเองจากการมีรายได้ระหว่างเรียน	2.33	0.65	น้อย
5. นักเรียนมีความขยันอดทนและซื่อสัตย์	2.90	0.57	มาก
6. โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพ เอื้ออำนวยประโยชน์แก่นักเรียนทำให้มีความพร้อมในการประกอบอาชีพ	2.75	0.65	มาก
7. วิชาอาชีพที่นักเรียนได้เรียนในโรงเรียนสามารถยึดเป็นอาชีพเมื่อนักเรียนเรียนจบแล้ว	2.67	0.60	มาก

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามตารางที่ 33 แล้วจะเห็นได้ว่า ผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ตามข้อมูลของครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษา พบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอาชีพให้นักเรียนรู้จักพึ่งตนเองจากการมีรายได้ระหว่างเรียน อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นโรงเรียนสามารถจัดได้อยู่ในระดับ มาก ทุกรายการ

4.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพปัญหา และผลจากการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ตามที่ได้เสนอไว้ในหัวข้อ 4.1 แล้วนั้น ประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่า สมควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

4.2.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) ปัจจัยเบื้องต้นของโรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดดำเนินการ ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2534 และ 2535 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชน มีบางโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากชุมชน มีระยะทางถึง 27 กิโลเมตร ระยะห่างจากโรงเรียนถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา โดยเฉลี่ยมีระยะทางประมาณ 9 กิโลเมตร โรงเรียนที่อยู่ห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษามากที่สุด มีระยะทางถึง 30 กิโลเมตร พื้นที่โดยเฉลี่ยของแต่ละโรงเรียน ประมาณ 27 ไร่ โรงเรียนที่มีพื้นที่น้อยที่สุดเพียง 5 ไร่ และโรงเรียนที่มีพื้นที่มากที่สุดถึง 153 ไร่

จากผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชน หรือตั้งอยู่ใกล้ชุมชนจะส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพเพราะโรงเรียนจะสามารถนำนักเรียนไปฝึกปฏิบัติงาน ในสถานประกอบการของเอกชนได้สะดวก รวดเร็วกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชน รวมทั้งการนำเอาผลผลิตจากรายวิชาอาชีพออกไปจำหน่าย ในด้านของพื้นที่ โรงเรียนที่มีพื้นที่น้อยเพียง 5 ไร่ ย่อมมีข้อจำกัดในการเลือกเปิดสอนรายวิชามากกว่า โรงเรียนที่มีพื้นที่มาก ๆ โดยเฉพาะการเลือกเปิดสอนรายวิชาในสาขางานเกษตร โรงเรียนที่มีพื้นที่มาก ๆ จะมีความพร้อมในการเลือกเปิดสอนรายวิชา ซึ่งโรงเรียนสามารถให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงภายในโรงเรียน เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การเพาะเห็ดด้วยวัสดุผสม การเพาะเลี้ยงลูกปลา หรือรายวิชาที่สอดคล้องกับอาชีพของชุมชนส่วนใหญ่ เป็นต้น

2) ความพร้อมของอาคารสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

ชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ก่อนเปิดดำเนินการ ไม่มีห้องเรียนเหลือหรือห้องเรียนว่างเลย ดังนั้น จึงประสบกับปัญหาอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ โดยตามหลักการของการเปิดดำเนินการตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานนั้น ระบุว่า จะเปิดในโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะขัดแย้งกัน อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ มีความต้องการที่จะขานรับนโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษา ให้ผู้ด้อยโอกาสที่อยู่ในชนบทห่างไกล ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มากขึ้น ซึ่งในการเปิดดำเนินการในปีแรก การขาดแคลนห้องเรียนจะไม่เป็นปัญหาเท่าใดนัก เพราะเปิดสอนเพียงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และแน่นอนว่าเมื่อเปิดดำเนินการ ในปี 2 และ 3 ปัญหาจะรุนแรงมากยิ่งขึ้นตามลำดับ หากไม่ได้รับงบประมาณค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างเพื่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม ในสภาพปัจจุบันนี้พบว่าการใช้ห้องเรียน และห้องกิจกรรม เพื่อจัดการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กันกับจำนวนห้องเรียนที่เปิดสอน เช่น เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นเรียนละ 1 ห้อง รวม 3 ห้อง โรงเรียนก็จะใช้ห้องเรียน จำนวน 3 ห้องโดยใช้ในลักษณะห้องอเนกประสงค์ ไม่มีห้องวิชาอาชีพเฉพาะของแต่ละสาขาวิชา ซึ่งอาจส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนวิชาอาชีพไม่สามารถฝึกทักษะของนักเรียน หรือบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้ ห้องที่จะใช้ฝึกงานวิชาอาชีพโรงเรียนใช้โรงฝึกงาน และบริเวณโรงเรียนเป็น การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยยศ ภูหนองโอง (2535) ที่ศึกษาการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ที่ว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีอาคารสถานที่ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3) ความพร้อมด้านบุคลากรสอนวิชาอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่เข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2534 และ 2535 ส่วนใหญ่ขาดบุคลากรที่จะมาทำการสอนโดยเฉพาะบุคลากรเฉพาะวิชาเอก และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

ด้านงานอาชีพ ครูมัธยมศึกษาส่วนมากสอนมากกว่า 1 วิชา และสอนทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ พัฒนกุล (2534) ที่ศึกษาโรงเรียนนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ เขตการศึกษา 11 ที่ว่าบุคลากรที่ทำการสอนระดับมัศึกษามีภาระงานอื่นมาก และขาดทักษะในการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพและมีโรงเรียนถึงร้อยละ 65 ที่มีอัตราครูต่ำกว่าเกณฑ์ คณะกรรมการข้าราชการครู [ก.ค.] กำหนด

การที่โรงเรียนขยายโอกาส ขาดแคลนบุคลากรและบุคลากรต้องสอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาอาจ ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ดำเนินการอยู่เดิมและเกี่ยวเนื่องมาถึงการเรียน การสอนระดับมัธยมศึกษาที่ครูยังขาดทักษะในการสอน เพราะเป็นภาระงานใหม่ เพราะครูส่วนหนึ่งต้องสอนทั้ง 2 ระดับ จึงไม่มีเวลามากพอที่จะทำการเตรียม การสอนหรือค้นคว้าศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนางาน ในแนวทางปฏิบัติผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนขยายโอกาส ควรให้ครูทำการสอนโดยแยกเป็นครูระดับประถมศึกษา และครูระดับมัธยมศึกษา จะทำให้ประสิทธิภาพของงานดีขึ้น ในกรณีที่อัตราครูต่ำกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติโดยภาพรวมแล้วจะมีอัตรากำลังครูพอดีเกณฑ์ เมื่อเปิด ดำเนินการขยายโอกาส โดยรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ก็จะมีนักเรียนเพิ่มขึ้น 1 ห้องเรียน ๆ ละ 40 คน เกณฑ์ที่จะนำมาคำนวณอัตรากำลังครูของโรงเรียนจึง เปลี่ยนไปเป็นเหตุให้อัตรากำลังครูต่ำกว่าเกณฑ์ดังกล่าว แนวทางการดำเนินการ คือ โรงเรียนได้เชิญวิทยากรบุคคลภายนอกมาทำการสอนวิชาอาชีพ เพื่อเป็นการ แบ่งเบาภาระงานสอนของครู แต่ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับงบประมาณค่าตอบแทนวิทยากร บุคคลภายนอกที่โรงเรียนจะได้รับจัดสรรเป็นปี ๆ ไปเป็นผลให้การเรียนการสอน วิชาอาชีพไม่ต่อเนื่อง เพราะโรงเรียนไม่สามารถเชิญวิทยากรมาทำการสอนได้ ครบจำนวนคาบของแต่ละภาคเรียน

4) ความพร้อมด้านสื่อ/วัสดุ/ครุภัณฑ์ วิชาอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ขึ้นพื้นฐาน ส่วนมากขาดสื่อ/วัสดุ/ครุภัณฑ์ ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน

วิชาอาชีพและส่งผลต่อการฝึกทักษะของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะกระบวนการเรียนการสอนวิชาอาชีพเน้นการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ เช่นวิชาช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างเครื่องเชื่อม ช่างเย็บผ้าช่างจักรเย็บผ้า ช่างเสริมสวยช่างอุปกรณ์เสริมสวย ช่างตัดผมชายช่างอุปกรณ์ตัดผมชาย การดำเนินการโรงเรียนได้เข้าและสัมพันธ์/ครุภัณฑ์ จากเอกชนหรือสถานประกอบการของเอกชนโดยใช้ความมีมนุษยสัมพันธ์กับชุมชน เช่น เข้าเครื่องเชื่อมไฟฟ้าจากเอกชน โดยทางโรงเรียนจ่ายค่าเช่าเครื่องและค่ากระแสไฟฟ้าให้ กรณีการช่างจักรเย็บผ้า โรงเรียนแก้ปัญหาโดยการยืมจากโรงเรียนภายในกลุ่ม เพราะโรงเรียนประถมศึกษาส่วนมาก มักจะได้รับจัดสรรครุภัณฑ์จักรเย็บผ้า โรงเรียนละ 1-2 หลัง ดังนั้น เมื่อโรงเรียนขยายโอกาสภายในกลุ่มเปิดสอนรายวิชาช่างเย็บผ้า ก็สามารถยืมมาใช้ได้ ในระยะหนึ่งนอกจากขาดแคลนครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนวิชาอาชีพแล้วยังพบอีกว่าโรงเรียนยังขาดวัสดุสำหรับฝึกงานวิชาอาชีพอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสส่วนมากเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพโรงเรียนจะต้องจัดวัสดุอุปกรณ์ให้ทั้งหมด และหากโรงเรียนไม่สามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้นักเรียนได้จนครบแล้วกระบวนการเรียนการสอนอาจล้มเหลวหรือไม่ได้ผลเท่าที่ควร ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2533) ทองอ่อน ปัตถาวโร (2534) และ ชัยยศ ภูหนองโอง (2535) ที่ว่า โรงเรียนขาดห้องฝึกงาน วัสดุอุปกรณ์ทางวิชาชีพ สื่อและอุปกรณ์การสอนขาดแคลนและไม่เพียงพอ

4.2.2 สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

1) รายวิชาที่เปิดสอน

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนรายวิชาอาชีพ โดยให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการกำหนดรายวิชาที่จะเปิดสอน การเลือกเปิดสอนยึดเกณฑ์ความพร้อมของครู และความพร้อมของอุปกรณ์ประกอบ การสอนเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากร และสื่อ/อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ครูผู้สอนที่มีความสามารถพิเศษ จะได้รับผิดชอบในการสอนวิชาอาชีพ ซึ่งรายวิชาอาชีพ ที่โรงเรียนเปิดสอน 10 อันดับแรกได้แก่ 1. ช่างเย็บผ้าสตรี

2. ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร 3. การเลี้ยงไก่พื้นเมือง 4. ช่างเชื่อมโลหะ
 5. การปลูกพืชผักสวนครัว 6. งานช่างปูน 7. ช่างเย็บผ้าชายเบื้องต้น
 8. ช่างประดิษฐ์ของชำร่วย 9. ช่างตัดผมชายและ 10. การเพาะเห็ดด้วยวัสดุผสม
 การที่โรงเรียนส่วนใหญ่เลือกเปิดสอนรายวิชาช่างเย็บผ้าสตรี อาจเป็นเพราะ
 รายวิชานี้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนและชุมชนได้ ทั้ง
 บุคลากร [ครูสตรี] ที่มีความสามารถพิเศษ หรือวิทยากรบุคคลภายนอกจากชุมชน
 [ช่างเย็บผ้า] ก็สามารถติดต่อให้มาช่วยสอนได้ไม่ยากนัก ครุภัณฑ์ที่จำเป็น เช่น
 จักรเย็บผ้า โรงเรียนก็สามารถยืมจากโรงเรียนใกล้เคียงมาใช้ได้ สำหรับวิชา
 ช่างเชื่อมและวิชาช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ก็จะเป็นความสามารถพิเศษของ
 ผู้สอน [ครูชาย] ที่พอจะมีความสามารถพิเศษในเรื่องนี้จึงเลือกเปิดสอนรวมทั้ง
 มีสถานประกอบการของเอกชนอยู่ใกล้ โรงเรียนสามารถเข้ายืมวัสดุอุปกรณ์หรือ
 นำนักเรียนไปฝึกที่สถานประกอบการได้ง่าย

ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับโรงเรียนที่มีสถานประกอบการ
 ของเอกชนอยู่ใกล้โรงเรียน ก็จะนำนักเรียนไปฝึกปฏิบัติการ ที่สถานประกอบการ
 โดยได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการเป็นอย่างดี รายวิชาที่นักเรียน
 สามารถฝึกปฏิบัติที่บ้านของนักเรียนได้ เช่น การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ครูก็มอบหมาย
 ให้นักเรียนนำไปเลี้ยงที่บ้านของนักเรียนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนไม่มี
 สถานที่เพียงพอ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียน
 ขยายโอกาสตามความคิดเห็นของครูผู้สอนแล้ว เป็นเพียงแนวทางและพื้นฐาน
 ในการเรียนวิชาอาชีพขั้นสูงต่อไปเท่านั้น แต่ครูผู้สอนก็ยังคาดหวัง และมีความ
 ต้องการให้นักเรียน มีความรับผิดชอบ มีความขยันอดทน มีความซื่อสัตย์ และ
 มีฝีมือดี และจากการประเมินตนเองของครูผู้สอน พบว่า ผลของการจัด
 การเรียนการสอนวิชาอาชีพที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น ครูผู้สอนเองมีความพึงพอใจ
 ในระดับหนึ่งและยังต้องปรับปรุงแก้ไขกระบวนการจัดการเรียนการสอนต่อไป

2) ด้านตัวนักเรียนและผู้ปกครอง

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการ
 ศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนและโรงเรียนอยู่ใกล้บ้านการเดินทาง

ทางสะดวก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดุสิต ปรีพูล (2534) เรื่อง การติดตามการดำเนินงานโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ใน เขตการศึกษา 10 ที่ว่า "สาเหตุที่ผู้ปกครองส่งลูกเรียนเพราะต้องการให้ลูกมีความรู้ความสามารถ ทำงานง่ายและมีรายได้มากขึ้น ประกอบกับการที่ไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนและโรงเรียนตั้งอยู่ใกล้" ฐานะของผู้ปกครองยากจนดังนั้นการเอาใจใส่และติดตามผลการเรียนของนักเรียนในปกครองจึงมีน้อย ในด้านตัวนักเรียนเองก็ขาดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนวิชาอาชีพ อาจมีผลมาจาก

- ครูผู้สอนขาดความรู้ความสามารถในการสอนวิชาอาชีพ
- โรงเรียนขาดสถานที่ หรือห้องฝึกทักษะวิชาอาชีพที่เป็นสัดส่วน
- ขาดวัสดุ/อุปกรณ์/ครุภัณฑ์ ที่จำเป็นในการฝึกทักษะวิชาอาชีพ
- ตัวนักเรียนเองที่มาจากครอบครัวยากจนและการเข้าเรียนโดยไม่ผ่านกระบวนการคัดเลือกใด ๆ เพื่อที่จะได้นักเรียนที่มีคุณภาพมาเข้าเรียน

3) การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

จากผลการวิจัย ได้ข้อมูลจากครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานว่า นักเรียนมีความสามารถเรียนต่อจนถึงระดับปริญญาตรี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและโอกาสของแต่ละบุคคล รวมทั้งสภาพของครอบครัวของนักเรียนเอง แต่ในการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนต้องการได้รับความช่วยเหลือในด้านทุนการศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ส่วนมากจะเลือกศึกษาต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย [ม.4-6] และเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ [ปวช.] ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาขั้นสูงทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เพื่อในอนาคตนักเรียนมีความสนใจที่จะประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ และทำธุรกิจส่วนตัวต่อไป

4.2.3 ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้นฐานจัดการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพเท่า ๆ กัน ใน

การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพโรงเรียนพบอุปสรรคและปัญหาหลายด้าน เช่น

- ขาดเอกสารหลักสูตรและตำราเรียนวิชาอาชีพ
- ด้านอาคารสถานที่ที่ใช้ในการฝึกทักษะงานอาชีพ
- ด้านบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาชีพ
- ด้านวัสดุ/อุปกรณ์/ครุภัณฑ์ ที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะงานอาชีพ
- ด้านงบประมาณไม่เพียงพอ และการจัดสรรงบประมาณล่าช้าไม่ทันตามกำหนดเวลาที่ต้องการ

แนวทางแก้ไขปัญหาคือ โอนหรือย้ายบุคลากรที่สามารถปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละสาขาวิชาอาชีพ หรือขอความร่วมมือ วิทยากรในท้องถิ่นมาช่วยสอน ในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ทั้งนี้ โรงเรียนจะต้องได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณค่าตอบแทนวิทยากรบุคคลภายนอก ทันตามกำหนดเวลาที่จะเปิดภาคเรียน และจัดสรรให้เพียงพอตลอดปีการศึกษา พร้อมทั้งเพิ่มงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาวัสดุ/ครุภัณฑ์ ตามที่ทางโรงเรียนขาดแคลนในแต่ละสาขาวิชาอาชีพ ก็จะสามารถบรรเทาปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

4.2.4 ผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่เกิดกับนักเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ จนเป็นผลให้นักเรียน มีความขยันอดทนและซื่อสัตย์ ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนยังเอื้ออำนวยประโยชน์แก่นักเรียน ทำให้เกิดความพร้อมในการประกอบอาชีพในอนาคต นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ช่วยตนเอง ครอบครัว และชุมชน แต่โรงเรียนไม่สามารถจัดให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน เนื่องจากขาดเงินทุนในการดำเนินการและมีความยุ่งยากในการหาทุน รวมทั้งขาดแหล่งรับซื้อผลผลิตของนักเรียน

จากภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนวิชางานอาชีพ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี แม้จะประสบกับอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานหลายด้าน ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น หากโรงเรียนสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้ทรัพยากรเข้ามามีส่วนช่วยอย่างใกล้ชิด คือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือวิทยากรอาชีพต่าง ๆ

รวมทั้งโรงงานและสถานประกอบการของเอกชน จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน
 มีประสบการณ์ตรง ได้พบเห็นได้สัมผัส ได้ลงมือกระทำจริงต่อสภาพชีวิตและอาชีพ
 ของท้องถิ่นของตนเอง นั่นคือดึงสภาพนอกโรงเรียนเข้าสู่การเรียนของนักเรียน
 และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ออกไปเรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่น เรียนรู้สภาพ
 เศรษฐกิจ จากใกล้ตัวไปสู่ไกลตัวออกไป เป็นการเรียนรู้แบบเจาะลึกในสภาพ
 ของท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น จนสามารถแก้ปัญหา พัฒนาอาชีพ เศรษฐกิจและ
 สังคมในท้องถิ่นของตนเองได้ นักเรียนจะรักท้องถิ่น ไม่อพยพหลบหนีออกไปจาก
 ท้องถิ่นของตนเองเพื่อไปทำงานในเมืองหลวง สร้างปัญหาชุมชนแออัดใน
 เมืองหลวงและปัญหาอื่น ๆ ตามมา อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม
 ของคนไทย ในโลกยุคโลกาภิวัตน์